

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO

ELEANOR SHARPSTON

przedstawiona w dniu 18 września 2008 r.<sup>1</sup>

1. Wspólnotowe refundacje wywozowe do zbóż mogą być przyznawane według różnych stawek. Zgodnie z przepisami mającymi zastosowanie w niniejszej sprawie, w przypadku wywozu do Szwajcarii i Liechtensteinu nie przyznawano refundacji, w odróżnieniu od wywozu do wszystkich pozostałych państw trzecich.

2. Zważywszy na niemożliwość wywozu towarów drogą morską do Liechtensteinu i Szwajcarii prawo wspólnotowe dopuszcza w pewnych okolicznościach, w celu ustalenia uprawnienia do stawki stosowanej do innych państw, zastąpienie dowodu dokonania formalności celnych dowodem wywozu drogą morską.

3. Wątpliwości budzi natomiast kwestia konieczności dodatkowego przedstawienia dokumentów przewozowych, stanowiących dowód dostawy do ostatecznego miejsca przeznaczenia.

4. Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Finanzgericht (sąd gospodarczy) Hamburg, dotyczy eksportera, który jest w stanie przedstawić dowód wywozu drogą morską do portu znajdującego się poza terytorium Wspólnoty, nie dysponuje natomiast dowodem na to, iż nastąpił po nim transport lądowy do ostatecznego miejsca przeznaczenia w Rosji.

### **Przepisy prawa wspólnotowego**

#### *Ustalanie refundacji wywozowych*

5. Zgodnie z art. 1, 13 i 23 rozporządzenia Rady nr 1766/92<sup>2</sup> refundacje do wywozu zbóż do państw trzecich ustala się okresowo (co najmniej raz w miesiącu) w drodze rozporządzenia lub niekiedy w ramach konkretnych przetargów. Ich celem jest zrównoważenie, w określonych sytuacjach, cen, które są niższe na rynku światowym niż we Wspólnocie.

1 — Język oryginału: angielski.

2 — Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1766/92 z dnia 30 czerwca 1992 r. w sprawie wspólnej organizacji rynku zbóż (Dz.U. 1992, L 81, s. 21).

6. W zakresie, w jakim jest to istotne dla niniejszej sprawy, w rozporządzeniu nr 1758/1999<sup>3</sup> ogłoszono przetarg dotyczący refundacji do wywozu żyta do wszystkich państw trzecich. Zgodnie z art. 4 ust. 1 tego rozporządzenia przyjmuje się, że pozwolenia na wywóz zostały wydane w dniu złożenia oferty. Rozporządzenie nr 1851/1999<sup>4</sup> przewiduje, iż maksymalną kwotą refundacji w odniesieniu do przetargów ogłoszonych pomiędzy dniem 20 a 26 sierpnia 1999 r. jest 66,25 EUR za tonę. Okresowe ustalenie refundacji, dotyczące tego samego okresu, zostało przewidziane w rozporządzeniu nr 1816/1999<sup>5</sup>. Z załącznika do tego rozporządzenia wynika, iż nie przyznano dla „wszystkich państw trzecich” żadnej refundacji do żyta (kod produktu 1002 0000 9000).

8. Rozporządzenie nr 3665/87 zostało uchylone i zastąpione — ze skutkiem od dnia 1 lipca 1999 r. — rozporządzeniem nr 800/1999<sup>7</sup>. Artykuł 54 ust. 2 ostatniego z rozporządzeń przewiduje, iż zawarte w aktach wspólnotowych odniesienia do rozporządzenia nr 3665/87 albo jego poszczególnych przepisów należy uważać za odnoszące się do rozporządzenia nr 800/1999 lub do odpowiadających im przepisów tego rozporządzenia, stosownie do tabeli korelacji, która znajduje się w załączniku. Zgodnie z tą tabelą art. 16 rozporządzenia nr 800/1999 odpowiada art. 18 rozporządzenia nr 3665/87.

9. Poniższe motywy zawarte w preambule rozporządzenia nr 800/1999 mogą być pomocne w zrozumieniu stosowanych przepisów:

### *Horyzontalne przepisy wykonawcze*

7. Do 1999 r. rozporządzenie nr 3665/87<sup>6</sup> stanowiło przepisy ogólne regulujące system refundacji wywozowych do produktów rolnych. Artykuł 18 tego rozporządzenia zawierał m.in. różne zasady dotyczące dokumentów, które eksporterzy są zobowiązani przedłożyć w celu uzyskania refundacji.

3 — Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1758/1999 z dnia 9 sierpnia 1999 r. w sprawie ogłoszenia przetargu dotyczącego refundacji wywozowej lub opłaty, związanych z wywozem żyta do wszystkich państw trzecich (Dz.U. 1999, L 210, s. 3).

4 — Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1851/1999 z dnia 26 sierpnia 1999 r. ustalające maksymalną refundację wywozową do żyta w ramach przetargu, o którym mowa w rozporządzeniu nr 1758/1999 (Dz.U. 1999 L 226, s. 20).

5 — Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1816/1999 z dnia 19 sierpnia 1999 r. ustalające refundacje wywozowe dla zbóż, pszennych i żytnich mąk, kasz oraz gryśników (Dz.U. 1999, L 220, s. 22).

6 — Rozporządzenie Komisji (EWG) nr 3665/87 z dnia 27 listopada 1987 r. ustanawiające wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych (Dz.U. 1987, L 351, s. 1).

„2 Ogólne zasady ustanowione przez Radę przewidują wypłatę refundacji po przedstawieniu dowodu, że produkty zostały wywiezione ze Wspólnoty; uprawnienie do refundacji nabywa się z chwilą, gdy produkty opuszczają rynek Wspólnoty, podczas gdy stosuje się jednolitą stawkę refundacji dla wszystkich państw trzecich; w przypadku gdy stawka refundacji jest zróżnicowana ze względu na miejsce przeznaczenia produktów, uprawnienie do refundacji jest uzależnione od przywozu do państwa trzeciego;

7 — Rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/1999 z dnia 15 kwietnia 1999 r. ustanawiające wspólne szczegółowe zasady stosowania systemu refundacji wywozowych do produktów rolnych (Dz.U. 1999, L 102, s. 11).

- [...]
- ných dokumentów celnych przywozowych, które stanowią gwarancję, że wywiezione produkty przybyły do miejsca przeznaczenia, przy czym należy ograniczyć utrudnienia w handlu do minimum;
- 15 W przypadku gdy stawka refundacji jest zróżnicowana ze względu na miejsce przeznaczenia produktu, należy sprawdzić, czy produkt został przywieziony do jednego z państw trzecich, dla których refundacja jest ustalona; środek taki może być bez trudu złagodzony w odniesieniu do takiego wywozu, w przypadku gdy kwota refundacji jest mała, a sama transakcja daje wystarczające gwarancje, że dane produkty przybędą do miejsca przeznaczenia; celem tego przepisu jest uproszczenie pracy administracyjnej w zakresie przedstawiania dowodów;
- [...]
- [...]
10. Rozdział 1 tytułu II rozporządzenia nr 800/1999 dotyczy uprawnienia do refundacji w związku z wywozem do państw trzecich. Sekcja 1 (art. 3–13) zawiera przepisy ogólne.
11. Zgodnie z art. 3 „uprawnienie do refundacji nabywa się:
- 17 W przypadku gdy stawka refundacji jest zróżnicowana ze względu na miejsce przeznaczenia wywożonych produktów, należy przedstawić dowód, że dany produkt został przywieziony do państwa trzeciego; dokonanie przywozowych formalności celnych polega w szczególności na uiszczeniu stosowanych należności przywozowych, aby produkt mógł zostać wprowadzony do obrotu w danym państwie trzecim; uwzględniając różnorodność sytuacji w państwach trzecich przywozu, wskazane jest uznanie przedstawio-
- po opuszczeniu obszaru celnego Wspólnoty, gdy stosuje się jednolitą stawkę refundacji do wszystkich państw trzecich,
  - po przywozie do określonego państwa trzeciego, gdy stosuje się do tego państwa trzeciego zróżnicowaną refundację”.

12. Zgodnie z art. 7 ust. 1 akapit pierwszy: „Bez uszczerbku dla przepisów art. 14 i 20 wypłata refundacji jest uzależniona od przedstawienia dowodu, że produkty, które obejmuje przyjęte zgłoszenie wywozowe, opuściły obszar celny Wspólnoty w niezmienionym stanie w ciągu sześćdziesięciu dni od przyjęcia zgłoszenia”.

obszaru celnego Wspólnoty albo „wyprowadzeniu” z tego obszaru.

13. Artykuł 9 zawiera przepisy szczególne dotyczące dokumentów, jakie należy przedstawić w przypadku wywozu drogą morską (ust. 1), transportem drogowym, koleją lub wodną drogą śródlądową (ust. 2) i drogą powietrzną (ust. 3). Odnoszą się one w głównej mierze do dowodu, iż produkty opuściły obszar celny Wspólnoty. W ust. 1 lit. b) i ust. 2 lit. b) wskazano, że wymagane są dokumenty przewozowe obejmujące produkty do momentu ich przybycia do państwa trzeciego, w którym mają być rozładowane; tymczasem w przypadku wywozu drogą powietrzną, zgodnie z ust. 3 lit. a) wymagany jest dokument przewozowy wskazujący ostateczne miejsce przeznaczenia poza terytorium Wspólnoty. Zgodnie z art. 9 ust. 1 lit. c) państwo członkowskie wyprowadzenia może postanowić, że w transporcie morskim — zamiast spełnienia warunków wymienionych w ust. 1 lit. b) — dla potwierdzenia dokumentu zaświadczonego, że produkty opuściły obszar celny Wspólnoty, konieczne jest przedstawienie „dokumentów przewozowych określających miejsce przeznaczenia poza obszarem celnym Wspólnoty”.

14. Artykuł 10 dotyczy procedur uproszczonych i również skupia się na „opuszczeniu”

15. Sekcja 2 (art. 14–19) dotyczy refundacji zróżnicowanych.

16. Artykuł 14 ust. 1 stanowi: „[w] przypadku gdy stawka refundacji jest zróżnicowana w zależności od miejsca przeznaczenia, wypłata refundacji jest uzależniona od warunków dodatkowych ustanowionych na mocy art. 15 i 16”.

17. W art. 15 ust. 1 zawarto wymóg, aby produkty zostały „przewiezione w niezmienionym stanie do państwa trzeciego lub jednego z państw trzecich, do których stosuje się refundację, w terminie 12 miesięcy od przyjęcia zgłoszenia wywozowego”. Artykuł 15 ust. 2 wyjaśnia, czym jest „stan niezmieniony”. Artykuł 15 ust. 3 stanowi, że produkt uważa się za przywieziony, „jeżeli formalności celne, w szczególności te, które dotyczą pobrania należności przywozowych w państwie trzecim, zostały dokonane”. Zgodnie z art. 15 ust. 4 zróżnicowana

część refundacji jest płatna w zależności od masy produktów, które podlegały formalnościom celnym przy przywozie w państwie trzecim; nie bierze się jednak pod uwagę różnic w masie, które mogły powstać podczas transportu z przyczyn naturalnych.

18. Zgodnie z art. 16 ust. 1 dowód dokonania przywózowych formalności celnych jest przedstawiany co do zasady w postaci dokumentu celnego albo świadectwa rozładunku i przywozu. Na podstawie art. 16 ust. 2, w przypadku gdy uzyskanie tych dokumentów nie jest możliwe, dopuszcza się przedłożenie kilku innych określonych dokumentów (w tym świadectw wydanych przez zatwierdzoną spółkę wyspecjalizowaną na płaszczyźnie międzynarodowej w dziedzinie kontroli i nadzoru). Artykuł 16 ust. 3 przewiduje: „[e]ksporterzy są zobowiązani do przedstawienia w każdym przypadku kopii lub fotokopii dokumentów przewozowych”<sup>8</sup>. Zgodnie z art. 16 ust. 4 Komisja może w niektórych szczególnych przypadkach postanowić, że dowód przywozu przedstawia się w postaci „szczególnego dokumentu lub w jakikolwiek inny sposób”. W art. 16 ust. 5 wymieniono minimalne wymagania w zakresie zatwierdzania spółek wyspecjalizowanych w płaszczyźnie międzynarodowej w dziedzinie kontroli i nadzoru.

8 — Jedynie niemiecka wersja językowa tego przepisu rozpoczyna się od wyrażenia „*Außerdem*” („ponadto”). Jego odpowiednika użyto jednak we wszystkich wersjach językowych istniejącego wcześniej ekwiwalentnego przepisu, jakim był art. 18 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87.

19. Artykuł 17 przewiduje, że „[p]aństwa członkowskie mogą zwolnić eksporterów z obowiązku przedstawienia innych dowodów niż dokument przewozowy, wymagany na mocy art. 16, w przypadku operacji wywozowych dających właściwe gwarancje przybycia do miejsca przeznaczenia produktów będących przedmiotem zgłoszenia wywozowego i uprawniających do refundacji, której zmienny składnik nie przekracza” — stosownie do okoliczności — 1200 EUR albo 6000 EUR.

20. Sekcja 3 (art. 20) dotyczy szczególnych środków ochrony interesów finansowych Wspólnoty. Artykuł 20 ust. 1 przewiduje co do zasady i w odpowiednich okolicznościach, iż w przypadku gdy istnieją poważne wątpliwości dotyczące faktycznego miejsca przeznaczenia produktu albo konkretne podejrzenia, że produkt będzie ponownie przywieziony do Wspólnoty bez opłat celnych lub po obniżonej stawce należności przywózowych, refundacja zostaje wypłacona tylko wtedy, gdy produkt opuścił obszar celny Wspólnoty, a w przypadku refundacji niezróznicowanej, gdy produkt został przywieziony w niezmienionym stanie do określonego państwa trzeciego w ciągu dwunastu miesięcy od daty przyjęcia zgłoszenia wywozowego. „Ponadto” — o czym mowa w dalszej części tego przepisu — „właściwe władze państw członkowskich mogą wymagać okazania dodatkowych dowodów dotyczących wszystkich refundacji, potwierdzających, że produkt został faktycznie wprowadzony do obrotu w państwie trzecim przywozu lub został poddany istotnemu przetworzeniu lub istotnej obróbce [...]”.

21. Artykuł 24 ust. 1, zawarty w rozdziale 2 zatytułowanym „Zaliczka na poczet refundacji”, przewiduje, że na wniosek eksportera państwa członkowskie, z chwilą przyjęcia zgłoszenia wywozowego, wypłacają w formie zaliczki całość lub część refundacji, pod warunkiem że zostanie wniesione zabezpieczenie, którego wysokość jest równa kwocie tej zaliczki, podwyższonej o 10%.

22. Wreszcie w rozdziale 2 tytułu IV (art. 51 i 52) przewidziano zwrot kwot nienależnie wypłaconych i nałożenie kar na eksporterów, którzy wniesli o przyznanie refundacji nienależnej albo w wysokości przekraczającej stosowaną stawkę.

#### *Sektorowe przepisy wykonawcze*

23. Rozporządzenie Komisji nr 1501/95<sup>9</sup> zawiera dalsze szczegółowe przepisy mające zastosowanie do refundacji wywozowych do zbóż.

9 — Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1501/95 z dnia 29 czerwca 1995 r. ustanawiające niektóre szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (EWG) nr 1766/92 (Dz.U. 1995 L 147, s. 7). Zostało ono przyjęte w okresie obowiązywania rozporządzenia nr 3665/87, jednak w czasie, gdy miały miejsce okoliczności stanowiące tło niniejszej sprawy nie zostało ono zmienione, gdyż rozporządzenie to zostało zastąpione rozporządzeniem nr 800/1999.

24. Motyw czternasty preambuły tego rozporządzenia ma następującą treść:

„Rozporządzenie Komisji (EWG) nr 3665/87 [...] wymaga, aby w przypadku zróżnicowania stawki refundacji zgodnie z przeznaczeniem produktu, wypłata kwoty należnej z tytułu refundacji wywozowej była uzależniona w szczególności od przedstawienia dowodu, że produkt został wywieziony do państwa trzeciego lub do jednego z państw trzecich, w odniesieniu do których ma zastosowanie refundacja; w odniesieniu do zbóż, jedyną stawką refundacji niższą od stawki stosowanej w wywozie do wszystkich państw trzecich jest stawka ustalona dla produktów wywożonych do Szwajcarii i Księstwa Liechtenstein; w celu uniknięcia utrudnień w wywozie wspólnym na skutek wymogu przedstawienia dowodu, że towar dotarł do miejsca przeznaczenia, należy znaleźć inne sposoby zapewnienia, by produkty, na które wypłacono refundację mające zastosowanie do wszystkich państw trzecich, nie zostały wywiezione do wyżej wymienionych krajów; w związku z tym należy zrezygnować z wymogu przedstawiania dowodu przybycia towaru do miejsca przeznaczenia we wszystkich przypadkach, w których wywóz miał miejsce drogą morską; wystarczającą gwarancję stanowią zaświadczenia wystawione przez właściwe władze państw członkowskich stwierdzające, że produkty opuściły obszar celny Wspólnoty po załadowaniu ich na statek nadający się do transportu morskiego”.

25. Artykuł 13 rozporządzenia nr 1501/95 przewiduje<sup>10</sup>:

10 — W wersji obowiązującej w okresie, gdy miały miejsce okoliczności stanowiące tło niniejszej sprawy, to jest w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1259/97 z dnia 1 lipca 1997 r. (Dz.U. 1997, L 174, s. 10).

„Nie naruszając art. 18 rozporządzenia (EWG) nr 3665/87 <sup>[11]</sup>, dla wypłacenia refundacji ustalonej w zamówieniu udzielonym w odniesieniu do refundacji wywozowych dla wszystkich państw trzecich, nie wymaga się dowodu dokonania formalności celnych związanych z dopuszczeniem do spożycia [wprowadzeniem do obrotu], o ile przedsiębiorca dostarczy dowód, że ilość co najmniej 1500 ton produktów zbożowych opuściła obszar celny Wspólnoty na statku nadającym się do transportu morskiego. [...]”.

26. Zgodnie z art. 14:

Dowód taki stanowi wpis następującej treści, poświadczony przez właściwe władze, na formularzu kontrolnym, określonym w art. 6 rozporządzenia (EWG) nr 3665/87, na jednolitym dokumencie administracyjnym (SAD) lub dokumencie krajowym potwierdzającym opuszczenie obszaru celnego Wspólnoty:

„Jeżeli przedsiębiorca dostarczy dowód dopełnienia formalności celnych związanych z dopuszczeniem do spożycia w Szwajcarii lub Księstwie Liechtenstein, kwota refundacji wywozowej dla wszystkich państw trzecich ustalona w drodze przetargu zostaje zmniejszona o różnicę między tą kwotą i wysokością refundacji wywozowej obowiązującą w dniu przyznania kontraktu w odniesieniu do wyżej wymienionych miejsc przeznaczenia”.

### **Stan faktyczny, postępowanie i pytania prejudycjalne**

[...]

27. Zgodnie z postanowieniem odsyłającym spółka Glencore Grain Rotterdam BV („Glencore”) uzyskała w lutym 2000 r. ostateczne objęcie dozorem celnym wywozu do Rosji żyta w ilości 6 725 000 kg, składającej się z kilku wysyłek częściowych.

»Export of cereals by sea — Article 13 of Regulation (EC) No 1501/95«

11 — W tabeli znajdującej się w załączniku do rozporządzenia nr 800/1999 (zobacz pkt 8 powyżej) wskazano, że art. 18 rozporządzenia nr 3665/87 odpowiada art. 16 rozporządzenia nr 800/1999 (zobacz pkt 18 powyżej).

28. Z akt sprawy przedłożonych przez sąd krajowy wynika, że odpowiednie pozwolenia

na wywóz zostały wydane po ogłoszeniu przetargu, które miało miejsce w dniu 26 sierpnia 1999 r. zgodnie z rozporządzeniem nr 1758/1999. W związku z tym można sądzić, że kwota refundacji wynosiła 66,25 EUR za tonę w przypadku wywozu do wszystkich państw trzecich zgodnie z rozporządzeniem 1851/1995, z wyjątkiem Szwajcarii i Liechtensteinu, w odniesieniu do których — zgodnie z art. 14 rozporządzenia nr 1501/1999 w związku z rozporządzeniem nr 1816/1999 — nie wypłacano refundacji<sup>12</sup>.

29. Wystawione zostały deklaracje wywozowe zawierające wpis: „Country of destination: all third countries; [...] »Export of cereals by sea — Article 13 of Regulation (EC) No 1501/95«”.

30. Pierwszy ładunek — którego łączna waga wynosiła 3041,886 ton<sup>13</sup> — został wysłany drogą morską z Lubeki w Niemczech do

Kłajpedy na Litwie. W konosamencie z dnia 8 lutego 2000 r., którego kopia znajduje się w aktach sprawy przed sądem krajowym wskazano Kłajpedę jako port przeznaczenia<sup>14</sup>.

31. W dniu 12 lipca 2000 r. Glencore zwróciła się do Hauptzollamt Hamburg-Jonas („organ celny”) o wypłatę zaliczki na poczet odpowiedniej refundacji wywozowej.

32. Pismem z dnia 2 sierpnia 2000 r. wezwano Glencore do przedstawienia dokumentów przewozowych dotyczących dalszego przewozu z Kłajpedy do miejsca przeznaczenia na terytorium Rosji.

33. Refundacja została jednak tymczasowo wypłacona na podstawie decyzji z dnia 5 września 2000 r., pod warunkiem przedstawienia w określonej formie i w wyznaczonym terminie dowodu istnienia uprawnienia.

12 — Zobacz pkt 6 i 26 powyżej. Stosowanie art. 14 rozporządzenia nr 1501/1995 (sektorowy przepis wykonawczy) prowadzi do przekształcenia refundacji wywozowej do „wszystkich państw trzecich” w ramach przetargu dotyczącego produktu należącego do tego sektora (rozporządzenie nr 1851/1999) w refundację zróżnicowaną. Dochodzi do niego wskutek odesłania do okresowego ustalania refundacji wywozowych dla tego produktu, do którego odnosi się również określenie „dla wszystkich państw trzecich” (rozporządzenie nr 1816/1999).

13 — Na rozprawie potwierdzono, iż spór nie dotyczy pozostałych ładunków, z czego można chyba wyciągnąć wniosek, iż Glencore była w stanie przedstawić wszystkie dokumenty wymagane przez organy celne.

14 — Ostateczne miejsce przeznaczenia żyta pozostaje nieznanie. W postanowieniu odsyłającym stwierdzono, że wniesiono o ostateczne objęcie dozorem celnym wywozu do miast Nazrań i Mińsk w Rosji. W konosamencie jako odbiorcę wskazano „OOO Agroprodserwis” z Nazrania w Rosji. Mińsk znajduje się w rzeczywistości na Białorusi, natomiast Nazrań w Inguszetii, która graniczy z Gruzją. W aktach sprawy przed sądem krajowym znajduje się kopia dokumentu w języku angielskim z datą 23 września 2002 r. — wydanego rzekomo przez „Urząd Celny Białorusi” w Mińsku — potwierdzającego przybycie i odprawę celną 3 034 150 kg żyta, którego przywóz miał miejsce w lutym 2000 r. „by waggons ex mv. „VOLGOBALT-209” — statkiem wskazanym w konosamencie. Możliwe, iż transport lądowy z Kłajpedy do Nazrania odbył się przez Mińsk.

34. Mimo przedłużenia wyznaczonego terminu Glencore nie była w stanie przedstawić wymaganych dokumentów przewozowych<sup>15</sup>, w związku z czym w grudniu 2001 r. organ celny zażądał zwrotu zaliczki powiększonej o 10%<sup>16</sup>.

przetawiły także uwagi ustne w trakcie rozprawy.

35. Sprawa w przedmiocie decyzji organu celnego zaskarżonej przez Glencore toczy się przed Finanzgericht Hamburg, który zwraca się do Trybunału z następującym pytaniem:

37. Glencore podnosi, że poświadczenie dokonania wywozu drogą morską przewidziane w art. 13 rozporządzenia nr 1501/95 zastępuje wymóg przedstawienia *zarówno* dowodu dokonania formalności celnych, *jak i* dokumentów przewozowych. Organ celny i Komisja twierdzą natomiast, że zastępuje on *jedynie* wymóg przedstawienia dowodu dokonania formalności celnych.

„Czy art. 13 rozporządzenia (WE) nr 1501/95 należy interpretować w ten sposób, że w razie przedstawienia dowodu określonego w akapicie drugim tego przepisu odstępuje się nie tylko od obowiązku przedstawienia dowodu dokonania formalności celnych w zakresie wprowadzenia do obrotu, lecz również od obowiązku przedstawienia dokumentu przewozowego [art. 18 ust. 3 rozporządzenia (EWG) nr 3665/87, obecnie art. 16 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 800/1999]?”.

## Analiza

36. Glencore, organ celny i Komisja przedłożyły uwagi na piśmie. Glencore i Komisja

38. Przedstawione przepisy nie pozostawiają wątpliwości co do intencji prawodawcy, jaką jest znalezienie równowagi pomiędzy koniecznością zapewnienia, iż refundacje wywozowe będą wypłacane wyłącznie po spełnieniu odpowiednich warunków, a dążeniem do neutrudniania wywozu towarów ze Wspólnoty zbędnymi formalnościami administracyjnymi. Mniej jasne jest natomiast, w którym momencie równowaga ta zostaje zakłócona.

15 — Podczas rozprawy w Trybunale Sprawiedliwości Glencore oświadczyła — co nie zostało zakwestionowane — że dostarczyła żyto rosyjskiemu importerowi w Kłajpedzie i że często zdarza się, że rosyjscy importerzy nie reagują na prośby o dostarczenie dokumentów stanowiących dowód dokonania przewozu do miejsca przeznaczenia.

16 — Łącznie — jak wynika z akt sprawy przed sądem krajowym — 220 561,82 EUR.

*Motyw czternasty preambuły rozporządzenia nr 1501/95 — szczególny status Szwajcarii i Liechtensteinu*

39. W niniejszej sprawie Glencore zdecydowanie podkreśla znaczenie uzasadnienia zawartego w motywie czternastym preambuły rozporządzenia nr 1501/95. Istotę tego motywu stanowi stwierdzenie, że jedyną stawką refundacji niższą od stawki stosowanej w wywozie do wszystkich państw trzecich jest stawka ustalona dla produktów wywozonych do Szwajcarii i Liechtensteinu oraz że w celu uniknięcia utrudnień w wywozie wspólnotowym dla zapewnienia, by produkty nie zostały wywiezione do wyżej wymienionych krajów, wystarczą zaświadczenia wystawione przez właściwe władze państw członkowskich stwierdzające, że produkty opuściły obszar celny Wspólnoty na statku nadającym się do transportu morskiego.

40. Jest to przekonujący sposób rozumowania, a argument Glencore, iż wątpliwości dotyczące rozporządzenia należy rozstrzygać w tym duchu, zasługuje na uwagę. Jeżeli zboża w ilości co najmniej 1500 ton opuściły Wspólnotę drogą morską, jest mało prawdopodobne, że trafią one do Szwajcarii albo Liechtensteinu<sup>17</sup>. Państwa te są nie tylko otoczone lądem, lecz również „otoczone Wspólnotą”. Dostawy towarów do tych

państw odbywają się zawsze przez terytorium Wspólnoty, gdzie z zasady są one poddawane kontroli celnej. Jeśli zatem w razie przedłożenia dowodu transportu drogą morską odstępuje się od przedłożenia dowodu odprawy celnej w państwie trzecim innym niż Szwajcarii albo Liechtenstein, dlaczego nie miałyby on wyłączać konieczności udowodnienia transportu do określonego ostatecznego miejsca przeznaczenia? Owo określone miejsce przeznaczenia nie wpływa na stosowaną stawkę refundacji wywozowej.

41. Podpisałabym się z większym przekonaniem pod takim sposobem rozumowania, gdyby leżące u jego podstaw założenie — jakim jest twierdzenie, że w przypadku zróżnicowanej stawki refundacji wywozowej wobec Szwajcarii i Liechtensteinu zawsze stosuje się niższą stawkę, a do wszystkich innych państw trzecich jednolitą wyższą stawkę — znajdowało potwierdzenie w rzeczywistości. Tymczasem, próbując ustalić faktyczną różnicę, jaka istniała w okresie, gdy miały miejsce okoliczności leżące u podstaw niniejszego sporu, dochodzę do wniosku, że twierdzenie to jest dalekie od prawdy.

42. W tym samym dniu, kiedy Komisja przyjęła rozporządzenie nr 1501/95 — 29 lipca 1995 r. — ustaliła ona także stawkę wywozową dla żyta (oraz dla jęczmienia, w postaci innej niż nasiona, kod produktu 1003 0090 000) w wysokości 10 ECU za tonę w odniesieniu do wywozu do Szwajcarii, Liechtensteinu, Ceuty i Melilli, 8 ECU za

17 — Choć oczywiście wszystko jest możliwe: w trakcie rozprawy przedstawiciel Komisji podkreślił zuchwałą pomysłowość osób dokonujących nadużyć finansowych w związku z przyznawaniem refundacji wywozowych.

tonę przy wywozie do Słowenii, na Węgry, do Czech i Słowacji i stawkę zerową dla innych państw trzecich<sup>18</sup>. Nie dokonano zatem dychotomicznego podziału na Szwajcarię i Liechtenstein z jednej strony i wszystkie państwa trzecie z drugiej, a ponadto do wywozu do Szwajcarii i Liechtensteinu stosowano nie najniższą, lecz najwyższą stawkę refundacji; wreszcie wszystkie trzy stawki miały zastosowanie do państw trzecich, do których można dotrzeć drogą morską z któregoś z portów Wspólnoty. Jak się zdaje, prawa, prawodawcza ręka Komisji nie wiedziała co czyni lewa — wykonawcza.

43. Zdarzenia odpowiadające co najmniej jednej z powyższych sytuacji — które wszystkie zadają kłam założeniu, na którym opiera się motyw czternasty preambuły rozporządzenia nr 1501/95 — miały wielokrotnie miejsce w przeszłości. Poddają one w wątpliwość sens interpretacji rozporządzenia w świetle motywu czternastego. Choć — w zakresie, w jakim jestem w stanie ustalić na podstawie rozporządzeń, które miały zastosowanie w tamtym okresie<sup>19</sup> — założenie, na którym opiera się omawiany motyw, wydaje się słuszne w odniesieniu do transakcji będącej przedmiotem niniejszej sprawy, w szeregu innych przypadków okazuje się ono niewłaściwe. Przykładowo, zgodnie z rozporządzeniem nr 1816/1999 obowiązującym w okresie, gdy miała miejsce transakcja, do sześciu innych produktów zbożowych stosowano jednolitą stawkę refundacji dla wszystkich państw trzecich, a jeden z produktów objęty był stawką dodatnią dla

Szwajcarii i Liechtensteinu i stawką zerową dla innych państw trzecich. Rozporządzenie nr 968/2005<sup>20</sup> — by przytoczyć tylko jeden z wielu dalszych przykładów — miało zastosowanie do refundacji do wywozu pięciu produktów zbożowych do wszystkich państw trzecich z wyjątkiem Albanii, Bułgarii, Rumunii, Chorwacji, Bośni i Hercegowiny, Serbii i Czarnogóry, Byłej Jugosłowiańskiej Republiki Macedonii (do wszystkich można dotrzeć drogą morską z któregoś z portów Wspólnoty), Liechtensteinu i Szwajcarii, a więc niższa (w tym przypadku zerowa) stawka była jednakowa dla wszystkich tych państw.

44. W związku z powyższym jestem zdania, że motyw czternasty preambuły rozporządzenia nr 1501/95 nie może być pomocny w wykładni art. 13 tego rozporządzenia.

*Artykuł 13 rozporządzenia nr 1501/95 — czy dokumenty przewozowe są konieczne?*

45. Treść art. 13 rozporządzenia nr 1501/95 w związku z art. 16 rozporządzenia nr 800/1999 zdaje się nie przedstawiać większych trudności interpretacyjnych. W braku wskazówek — które można by wywieść z motywu czternastego preambuły rozporządzenia nr 1501/95, gdyby założenie, na

18 — Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1525/95 z dnia 29 lipca 1995 r. ustalające refundacje wywozowe dla zbóż, pszenicznych i żytnich mąk, kasz oraz grysików (Dz.U. L 147, s. 72).

19 — Zobacz pkt 6, 26 i 28 powyżej.

20 — Rozporządzenie Komisji (WE) nr 968/2005 z dnia 23 czerwca 2005 r. ustalające refundacje wywozowe dla zbóż, pszenicznych i żytnich mąk, kasz oraz grysików (Dz.U. 2005 L 164, s. 33).

którym jest on oparty<sup>21</sup>, znajdowało potwierdzenie w rzeczywistości — właściwe wydaje się dosłowne odczytywanie tych przepisów, nadające użytym w nim wyrazom potoczne znaczenie.

46. Artykuł 16 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 800/1999 zawiera wymóg przedłożenia dowodu dokonania przywozowych formalności celnych w postaci określonych dokumentów. Artykuł 16 ust. 4 przyznaje Komisji uprawnienie do stwierdzenia, że dowód ten należy przedstawiać w „postaci szczególnego dokumentu lub w jakikolwiek inny sposób”<sup>22</sup>. Natomiast zgodnie z art. 16 ust. 3 eksporterzy są zobowiązani do przedstawienia kopii lub fotokopii dokumentów przewozowych w każdym przypadku, a więc niezależnie od tego, jaką postać ma dowód odprawy celnej. Dostarczenie dokumentów przewozowych jest zatem bez wątpienia kwestią odrębną od zagadnienia dowodu dokonania przywozowych formalności celnych. Niezależnie od sytuacji dokumenty takie nie mają na celu określenia statusu celnego towarów — co nie pozostanie bez wpływu na prawdopodobieństwo ich dalszego transportu do innego miejsca przeznaczenia — lecz stanowią jedynie dowód ich przewozu z jednego punktu do drugiego.

47. W konsekwencji, skoro art. 13 rozporządzenia nr 1501/95 stanowi, że „nie naruszając [art. 16 rozporządzenia nr 800/1999] [...] nie wymaga się dowodu dokonania formalności celnych związanych z wprowadzeniem do

obrotu” we wskazanych w nim okolicznościach, zwrot „nie naruszając” musi, logicznie rzecz biorąc, odnosić się tylko do tych przepisów omawianego artykułu, które w przeciwnym wypadku wykluczałyby możliwość przyznania refundacji, to jest przepisów dotyczących dowodu dokonania formalności celnych.

48. Wniosek taki mieści się ponadto w ramach ścisłej wykładni, która jest konieczna z uwagi na charakter art. 13, będącego (sektorowym) odstępstwem od (horyzontalnej) zasady ogólnej.

49. Jest on również zgodny z wyrokiem Trybunału w sprawie Philipp Brothers<sup>23</sup>, w którym dokonano rozróżnienia pomiędzy wymogiem przedłożenia dokumentów celnych (w odniesieniu do których dopuszczalne było przedłużenie terminu) i wymogiem przedstawienia dokumentów przewozowych (w przypadku których nie istniała taka możliwość). Jak stwierdził Trybunał, eksporterzy mogą napotkać trudności w uzyskaniu dokumentów celnych od władz państwa trzeciego, w odniesieniu do których nie

21 — Zobacz pkt 41 powyżej.

22 — Nic nie wskazuje na to, by Komisja podjęła takie kroki.

23 — Sprawa C-155/89 [1990] Rec. s I-3265, pkt 25–32, w szczególności pkt 27.

dysponują żadnymi środkami wywierania nacisku. Sytuacja taka nie zachodzi w odniesieniu do dokumentów przewozowych — w przypadku umowy CIF eksporter organizuje transport, w związku z czym jest w posiadaniu kopii dokumentów przewozowych, podczas gdy w przypadku umowy FOB może on domagać się od nabywcy dostarczenia kopii.

50. Nie przekonują mnie przedstawione przez Glencore odmienne wnioski płynące z argumentacji opartej na interpretacji tekstu.

51. Nie sadzę, aby znaczenie miało użycie słowa „*außerdem*” („ponadto”) w niemieckiej wersji art. 16 ust. 3 rozporządzenia nr 800/1999, na które powołuje się Glencore, traktując je jako wskazanie, iż obowiązek dostarczenia dokumentów przewozowych ma charakter pomocniczy względem głównego obowiązku przedstawienia dowodu dokonania formalności celnych i przestaje istnieć, gdy ten drugi obowiązek zostanie spełniony. Nawet jeśli wyrażeniu temu można przypisać takie znaczenie (co w moim odczuciu jest wątpliwe), nie występuje ono w żadnej innej wersji językowej, którą byłam w stanie sprawdzić, co wynika chyba z celowej zmiany tekstu, który zawarty był początkowo w art. 18 ust. 3 rozporządzenia nr 3665/87. Zmiana ta miała być może na celu usunięcie wszelkich wątpliwości, jakie mogły powstać w toku interpretacji wspomnianego wyrażenia, a jego pozostawienie w wersji niemieckiej zdaje się być błędem redakcyjnym.

52. Odwoływanie się przez Glencore do przepisów innych rozporządzeń także mnie nie przekonuje.

53. W rozporządzeniach nr 40/2004 i 450/2005<sup>24</sup> zawarto art. 1 ust. 1 o zasadniczo identycznej treści, w których to przepisach przewidziano, że w przypadku wywozu, „dla którego eksporter nie jest w stanie dostarczyć dowodu, o którym mowa w art. 16 ust. 1 i 2 rozporządzenia (WE) nr 800/1999, w drodze odstępstwa od powyższego art. 16, produkty są uważane za przywiezione do państw trzecich” za okazaniem kopii dokumentu przewozowego, oficjalnie potwierdzonego oświadczenia o rozładowaniu produktu i dokumentu bankowego potwierdzającego dokonanie wpłaty.

54. Zważywszy, iż przewidują one w sposób wyraźny, że dokumenty przewozowe mogą zastąpić „dowód, o którym mowa w art. 16 ust. 1 i 2” rozporządzenia nr 800/1999, jeżeli dokumenty te zostaną okazane wraz z innymi określonymi dokumentami, przepisy te przemawiają raczej przeciwko porównaniu z art. 13 rozporządzenia nr 1501/95, które proponuje Glencore. W tym ostatnim przepisie brak jest takiego wyraźnego odwołania. Nie przewiduje on również dostarczenia dodatkowych dowodów.

<sup>24</sup> — Rozporządzenie Komisji (WE) nr 40/2004 z dnia 9 stycznia 2004 r. w sprawie dowodu zakończenia formalności celnych przy przywozie cukru do państw trzecich, przewidzianego w art. 16 rozporządzenia (WE) nr 800/1999 (Dz.U. 2004 L 6, s. 17) i rozporządzenie Komisji (WE) nr 450/2005 z dnia 18 marca 2005 r. w sprawie przedstawiania dowodu dokonania formalności celnych przewidzianego w art. 16 rozporządzenia (WE) nr 800/1999 w odniesieniu do przywozu z państw trzecich mleka i przetworów mlecznych (Dz.U. 2005 L 74, s. 30).

55. To samo dotyczy art. 1 rozporządzenia nr 436/2007<sup>25</sup>, z tą różnicą, że nie zawarto w nim żadnego odwołania do art. 16 rozporządzenia nr 800/1999.

56. W związku z powyższym sądzę, iż w wypadku dostarczenia dowodu, o którym mowa w art. 13 rozporządzenia nr 1501/95, odstępuje się od obowiązku przedstawienia dowodu dopełnienia formalności celnych dotyczących dopuszczenia do spożycia, natomiast nie odstępuje się od obowiązku przedstawienia dokumentów przewozowych na podstawie art. 16 ust. 3 rozporządzenia nr 800/1999.

*Artykuł 16 ust. 3 rozporządzenia nr 800/1999 — jakie dokumenty przewozowe są wymagane?*

57. Choć powyższy wniosek jest, ściśle rzecz biorąc, odpowiedzią na pytanie sądu krajowego, uważam jednak, że rozważania nie powinny kończyć się w tym miejscu.

25 — Rozporządzenie Komisji (WE) nr 436/2007 z dnia 20 kwietnia 2007 r. w sprawie dowodu zakończenia formalności celnych przy przywozie cukru do krajów trzecich, przewidzianego w art. 16 rozporządzenia (WE) nr 800/1999 (Dz.U. 2007, L 104, s. 14).

58. Artykuł 16 ust. 3 rozporządzenia nr 800/1999 zawiera wymóg przedstawienia kopii „dokumentów przewozowych”, nie określając bliżej terminu. Glencore przedłożyła kopię konosamentu, który jest dokumentem przewozowym. Z konosamentu wynika, że żyto zostało wywiezione do państwa trzeciego, do którego stosowano omawianą stawkę. Czy w takich okolicznościach eksporter znajdujący się w sytuacji Glencore powinien przedstawić inne dokumenty przewozowe potwierdzające dalszy transport do państwa, będącego miejscem przeznaczenia, do którego stosuje się identyczną stawkę?

59. Słuszne wydaje się twierdzenie, że zawarte w art. 16 ust. 3 odwołanie do dokumentów przewozowych — znajdujące się bezpośrednio po ust. 1 i 2 art. 16, które dotyczą ustalania, czy zostały dopełnione formalności celne w państwie trzecim przywozu — musi odnosić się do dokumentów dotyczących transportu aż do samego miejsca przeznaczenia. W tym kontekście takie rozumienie przepisu nie jest chyba jego sztuczną interpretacją. Ponadto co do zasady „dokumenty” oznaczają raczej „wszystkie dokumenty” niż „część dokumentów”.

60. Niemniej w treści i w systematyce rozporządzenia nr 800/1999 dostrzegam inne wskazówki, które przemawiają przeciwko temu pogładowi.

61. Zgodnie z ogólnymi przepisami tytułu II rozdział 1 sekcja 1 (w szczególności art. 7 i 9)<sup>26</sup> wymagane są w zasadzie jedynie dokumenty stanowiące dowód, iż produkty opuściły obszar celny Wspólnoty. W sytuacji gdy konieczne jest przedstawienie dokumentu przewozowego wskazującego *ostateczne* miejsce przeznaczenia poza terytorium Wspólnoty, obowiązek taki jest określony w sposób wyraźny [jak w przypadku alternatywnego wymogu dla transportu drogą morską zawartego w art. 9 ust. 1 lit. c) czy też wymogu dotyczącego transportu drogą powietrzną przewidzianego w art. 9 ust. 3 lit. a)].

62. Te ogólne przepisy mają zastosowanie do wszystkich refundacji, zarówno tych o jednolitej stawce, jak i refundacji o stawkach zróżnicowanych, co w sposób oczywisty wynika z zawartego w art. 14 ust. 1 stwierdzenia, że w art. 15 i 16 ustanowiono warunki *dodatkowe*, mające zastosowanie w tym ostatnim przypadku.

63. Gdy ma miejsce wywóz drogą morską, podstawowym wymogiem zawartym w art. 9 ust. 1 lit. b) jest przedstawienie „dokumentu(-ów) przewozowego(-ych) lub jego/ich kopii lub fotokopii, obejmującego(-ych) produkty od momentu opuszczenia [...] do momentu przybycia do państwa trzeciego, w którym mają być rozładowane”. Jest oczywiste, że „państwo trzecie, w którym [produkty] mają być rozładowane” nie musi być państwem trzecim ostatecznego przeznaczenia, czego przykładem jest niniejsza

sprawa, w której żyto zostało rozładowane na Litwie, choć ostatecznym miejscem przeznaczenia była Rosja.

64. W art. 15 i 16 nie wskazano w sposób wyraźny konieczności przedstawienia dokumentów przewozowych obejmujących transport do ostatecznego miejsca przeznaczenia w sytuacji, gdy wysokość stawki refundacji zależy od tego miejsca. Nie wydaje mi się również, aby wskazanie takie można było wywieść z treści tego przepisu. Dowód wywozu do państwa trzeciego, do którego ma zastosowanie odpowiednia stawka refundacji<sup>27</sup>, stanowią nie dokumenty przewozowe, lecz dokumenty związane z odprawą celną. Artykuł 16 ust. 3 wskazuje jedynie, że tego rodzaju dowód wywozu nie zwalnia od obowiązku przedstawienia dokumentów przewozowych — którymi, jak wynika z w ogólnego kontekstu, są dokumenty, które byłyby wymagane w każdej sytuacji — nawet w przypadku niezróżnicowanej stawki refundacji.

65. Jeśli takie jest w zwyczajnych okolicznościach znaczenie art. 16 ust. 3, musi ono pozostać niezmienione, nawet gdy zgodnie z art. 13 rozporządzenia nr 1501/95 wymogi zawarte w art. 16 ust. 1 i 2 nie mają zastosowania.

<sup>27</sup> — Należy zauważyć, że nic w treści art. 15 i 16 nie wskazuje na konieczność przedstawienia dowodu dokonania wywozu do państwa trzeciego będącego *ostatecznym* miejscem przeznaczenia. W art. 15 ust. 1 zawarto wszak jednoznaczny wymóg wywozu do „państwa trzeciego *lub jednego z państw trzecich*, do których stosuje się refundacje” (moje podkreślenie). Z pewnością nie użyto by takiego sformułowania, gdyby istniała potrzeba ustalenia przybycia do jednego, określonego miejsca przeznaczenia spośród wszystkich miejsc objętych jednakową stawką refundacji.

<sup>26</sup> — Zobacz pkt 10 i nast.

66. Rozumiem argumentację Komisji, w opinii której wymóg przedstawienia dokumentów przewozowych obejmujących transport do ostatecznego miejsca przeznaczenia w państwie trzecim przywozu stanowiłby istotne dodatkowe zabezpieczenie przed nadużyciami finansowymi. Jednakże skoro Komisja sama nie przewidziała takiego obowiązku w sposób wyraźny w stanowionych przez nią przepisach, nie jest rolą Trybunału wywodzenie jego istnienia z tych przepisów.

67. Należy jednak przywołać art. 9 ust. 1 lit. c) rozporządzenia nr 800/1999, zgodnie z którym jako alternatywa dla warunków wymienionych w art. 9 ust. 1 lit. b) może być wymagane przedstawienie „dokumentów przewozowych określających miejsce przeznaczenia poza obszarem celnym Wspólnoty”. A zatem, jeżeli zastosowanie ma nie art. 9 ust. 1 lit. b), lecz art. 9 ust. 1 lit. c), dokumenty przewozowe, o których mowa w art. 16 ust. 3, muszą wskazywać ostateczne miejsce przeznaczenia.

68. Jednakże warunki alternatywne nie mogą, jak sądzę, być stosowane na zasadzie swobodnego uznania przez władze krajowe zarządzające systemem. Zgodnie z art. 9 ust. 1 lit. c) „państwo członkowskie wyprawdzenia może postanowić”, że stosowane będą warunki alternatywne. Oznacza to, jak mi się zdaje, konieczność ustanowienia ogólnego przepisu ustawowego, wykonawczego lub administracyjnego, który stanowiłby jasną wskazówkę dla eksporterów. Nie wiem, czy w prawie niemieckim istnieje taki przepis. Jeśli nie,

władze krajowe nie mogą, moim zdaniem, domagać się na podstawie art. 9 ust. 1 lit. c) przedstawienia dokumentów przewozowych obejmujących transport do ostatecznego miejsca przeznaczenia.

69. Powyższe rozważania prowadzą mnie do wniosku, że w sytuacji, gdy produkty są wywożone drogą morską, art. 16 ust. 3 rozporządzenia nr 800/1999 wymaga przedstawienia dokumentów przewozowych, z których wynika, że produkty opuściły obszar celny Wspólnoty i które obejmują ich transport do chwili przybycia do państwa trzeciego, w którym mają zostać rozładowane albo — jeśli państwo wyprawdzenia skorzystało z możliwości przewidzianej w art. 9 ust. 1 lit. c) tego rozporządzenia, stanowiąc odpowiedni ogólny przepis ustawowy, wykonawczy lub administracyjny — do chwili ich przybycia do ostatecznego miejsca przeznaczenia.

*Artykuł 20 ust. 1 rozporządzenia nr 800/1999 — dodatkowy dowód w razie wątpliwości*

70. Nie należy jednak zapominać, iż zgodnie z art. 20 ust. 1 rozporządzenia nr 800/1999 władze krajowe mogą w pewnych okolicznościach wymagać okazania dodatkowych dowodów potwierdzających, że produkt został faktycznie wprowadzony do obrotu

w państwie trzecim przywozu lub został w tym państwie poddany istotnemu przetworzeniu lub istotnej obróbce.

*Uwagi końcowe*

71. Z możliwości tej mogą one skorzystać zwłaszcza w sytuacji, gdy istnieją poważne wątpliwości dotyczące faktycznego miejsca przeznaczenia produktu albo konkretne podejrzenia, że produkt będzie ponownie przywieziony do Wspólnoty, bez opłat celnych lub po obniżonej stawce należności przywozowych.

72. Można sądzić, iż możliwość ta stanowi należyłą ochronę przeciwko nadużyciom finansowym, w przypadkach gdy zgodnie z art. 13 rozporządzenia nr 1501/95 i art. 16 rozporządzenia nr 800/1999 — interpretowanymi w zaproponowany przeze mnie sposób — eksporter okazuje jedynie dokumenty przewozowe będące dowodem wywozu drogą morską do państwa trzeciego, do którego ma zastosowanie odpowiednia stawka refundacji i wpis określony w art. 13 rozporządzenia nr 1501/95.

73. Omawiana możliwość nie może jednak oznaczać upoważnienia państw członkowskich do żądania takiego dodatkowego dowodu w każdym przypadku. Muszą istnieć wspomniane wcześniej poważne wątpliwości albo konkretne podejrzenia. Do sądu krajowego należy ustalenie, w każdym konkretnym przypadku, czy istnieje tego rodzaju podstawa żądania przedstawienia dodatkowego dowodu.

74. Przepisy rozpatrywane w niniejszej sprawie cechuje wysoki stopień złożoności i techniczności, co jest zrozumiałe, zważywszy na przedmiot regulacji. Jednocześnie są one jednak dotknięte wadami w postaci daleko idącego braku przejrzystości w zakresie szczegółów, jak również poważnych niezgodności pomiędzy uzasadnieniem jednego z przepisów i treścią innych, które również znajdują zastosowanie.

75. Pragnę przypomnieć Komisji o istnieniu porozumienia w sprawie jakości prawodawstwa wspólnotowego, które przyjęła ona wspólnie z Parlamentem i Radą<sup>28</sup>. Pierwsze dwa motywy preambuły tego porozumienia zostały sformułowane w następujący sposób:

„1 Jasne, proste i precyzyjne sporządzanie wspólnotowych aktów prawnych jest istotne, jeśli mają być one przejrzyste i łatwo zrozumiałe przez obywateli oraz podmioty gospodarcze. Jest to także warunkiem wstępnym dla prawidłowego wykonywania i jednolitego stosowania prawodawstwa wspólnotowego w państwach członkowskich;

28 — Porozumienie międzyinstytucjonalne z dnia 22 grudnia 1998 r. w sprawie wspólnych wytycznych dotyczących jakości prawodawstwa wspólnotowego (Dz.U. 1999 C 73, s. 1).

- 2 Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości zasada bezpieczeństwa prawnego, która jest częścią wspólnotowego porządku prawnego, wymaga, aby prawodawstwo wspólnotowe było jasne i precyzyjne, a jego stosowanie możliwe do przewidzenia przez obywateli. Wymóg ten musi być zachowany szczególnie bezwzględnie w przypadku aktu mogącego mieć skutki finansowe i nakładającego obowiązki na obywateli, aby zainteresowani mogli dokładnie poznać zakres obowiązków, które nakłada na nich ten akt”.
76. Odnoszę wrażenie, iż zasady te nie zostały w pełni uwzględnione w przepisach rozpatrywanych w niniejszej sprawie.

## Wnioski

77. W świetle wszystkich powyższych rozważań wyrażam opinię, iż na pytanie podniesione przez Finanzgericht Hamburg Trybunał powinien odpowiedzieć w następujący sposób:

- w razie przedstawienia dowodu określonego w art. 13 akapit drugi rozporządzenia Komisji (WE) nr 1501/95 odstępuje się jedynie od obowiązku przedstawienia dowodu dokonania formalności celnych w zakresie wprowadzenia do obrotu, natomiast nie odstępuje się od obowiązku przedstawienia dokumentów przewozowych na podstawie art. 16 ust. 3 rozporządzenia Komisji (WE) nr 800/1999;

- w sytuacji gdy produkty są wywożone drogą morską, art. 16 ust. 3 rozporządzenia nr 800/1999 przewiduje obowiązek przedstawienia dokumentów przewozowych, z których wynika, że produkty opuściły obszar celny Wspólnoty i które obejmują ich transport do chwili przybycia do państwa trzeciego, w którym mają zostać rozładowane, albo — jeśli państwo wyprowadzenia skorzystało z możliwości przewidzianej w art. 9 ust. 1 lit. c) tego rozporządzenia, stanowiąc odpowiedni ogólny przepis ustawowy, wykonawczy lub administracyjny — do chwili ich przybycia do miejsca przeznaczenia;
  
- w okolicznościach wskazanych w art. 20 ust. 1 rozporządzenia nr 800/1999 władze krajowe mogą wymagać okazania dodatkowych dowodów, potwierdzających, że produkty zostały faktycznie wprowadzone do obrotu w państwie trzecim przywozu lub zostały w tym państwie poddane istotnemu przetworzeniu lub istotnej obróbce.